

Władysław Grabowski, urodzony dnia 15 lipca 1926 r.
w Lidzie, syn Jene - metrynisty Kotejowej.

Pseudonimy: "Zyd" - "Waldemar."

W 1939 r. uczęszczał do Gimnazjum państwowego
im. Karola Chodkiewicza w Lidzie.

Po wkroczeniu wojsk sowieckich (17. IX. 1939 r.)
pobierał naukę w systemie sowieckiej szkoły
"dziesięcioletki"

1) Po wkroczeniu wojsk niemieckich do Lidy,
kontynuował naukę na kompletach tajnego
✓ nauczania.

Od maja 1942 r. włączył się w wir walki
konspiracyjnej na terenie Lidy w ramach
ZWZ - AK. Dopiero w dniu 1 września 1942 r.

2) (rocznica wybuchu wojny polsko - niemieckiej)
został za przytyżony przez kpt. (mjr. "Sęka" -
Władysława Stankiewicza. Przydzielony do
konspiracyjnego plutonu, dowodzonego wówczas
przez podchorążego Łęczności, "Ragnara" - Czesława
Zajaczkowskiego, który zamieszkiwał w Rydzynie
na ulicy Koszarowej.

We wrześniu 1942r. aresztowany przez niemieckich żandarmerów pod zarzutem przynależności do tajnej organizacji. Doprowadzony do gmachu Żandarmerii, podczas przesłuchania dokonat brawurowej ucieczki przez otwarte okno, wykorzystując moment otwarcia drzwi z pokoju na korytarz przez prowadzącego śledztwo żandarma niemieckiego.

W listopadzie 1942r. podczas krótkiego pobytu w Lidzie, dokąd przybył z terenowej placówki AK w Yeusiewiczech, został rozpoznany i aresztowany przez gestapo. Dowieziony do więzienia na ulicę Syrokomli, ponownie dokonat brawurowej ucieczki dzięki udzielonej pomocy przez znajomego, białostaskiego policjanta o nazwisku Prońko.

W lutym 1943r. zaliczył ostatni egzamin z matematyki u profesora Kalcinińskiego w omówionym uprzednio miejscu na rofetkach Lidy w dzielnicy Okopy. Tym samym zdał maturę z zakresu dwuletniego, przedwojennego liceum humanistycznego. W dniu 1 marca ^{1943r.} rozpoczął działalność partyzancką w Oddziale rekonwersyjnym, dowodzonym przez st. oficeremistrza /chorążego "Czarnego Sępa" - Bronisława Kwiatkowskiego. Został przeszkolony do walki w lesie. W dniu 3 maja 1943r. przeniesiony do Oddziału AK, dowodzonego przez por. "Regnera" - Czesława Zajaczkowskiego. Rozkazem Komendy Okręgu AK "Nód" na przełomie czerwca i lipca 1943r. wydelegowany do Ośrodka Wotoczyn na kurs dla dowódców plutonu z zakresu wojennej podchorążówki. Szkolenie to prowadzone było w terenie położonym pomiędzy Żyzną a Juraciszkami pod patronatem i dozorem kpt./mjr. "Pała" - Stanisława Bedelisa. Po zakończonym szkoleniu pod koniec października 1943r. Grabowski stał do raportu przed kpt. "Pałem" z prośbą o wydanie zezwolenia na powrót do macierzystego Oddziału por. "Regnera", którego Oddział rozrósł się do stanu ponad dwóch kompanii. Z powodu organizacji VI batalionu na tym terenie, kpt. "Pał" odmówił wyrażenie zgody na powrót Grabowskiego do Oddziału por. "Regnera". W dniu 5 listopada 1943r. Grabowski z bronią w ręku zameldował się u por. "Regnera" zgłaszając chęć odbywania dalszej służby wojskowej w formującym się IV batalionie. Pod rygorem zachowania tajemnicy o samowolnym opuszczeniu VI batalionu, Grabowski został ^{ponownie} przyjęty do Oddziału ppor./por. "Regnera". W dniu 15 listopada 1943r. bierze udział w walce z Niemcami w okolicy Falkowice. W bitwie tej Oddział "Regnera" rozfanit karną ekspedycję. Żandarmi niemieccy ponieśli straty w ilości 4 zabitych i kilku rannych.

W dniu 18 listopada 1943r. bierze udział w odsieczce, ^{z powodzeniem} ~~nie skutkiem~~ zaakceptowania III UBK (Uderzeniowy Batalion Kadrowy, dowodzony przez por. „Sablenskiego” - Bolesława Piaseckiego) przez pułk ^{Lizyacy} ~~Lizyacy~~ 1.500 partyzantów sowieckich we wsi Mociuizze. Nawet bolszewicka nie skutek w porę przybyłej odsieczce Oddziału por. „Regnara” została rozproszona i zmuszona do ucieczki na drugi brzeg Niemna. Straty czerwonej partyzantki wynosiły około 200 ludzi w zabitych, utopionych i rannych (źródło: Armia Krajowa w dokumentach, tom III, poz. 564) Z chwilą powstania IV batalionu (1. II. 1944r.) z rozkazu por. „Regnara”, zaakceptowanego przez dowódcę Zgrupowania Nadniemeńskiego rtm. „Lecha” - Józefa Świdę, Grabowski objął dowództwo nad pierwszym plutonem w I kompanii, IV bat. W kwietniu 1944r. z rozkazu d-cy IV bat. por. „Regnara” na wniosek mjr. dypl. „Kotwicze” - Macieja Kalenkiwicze, którym objął dowództwo nad Zgrupowaniem Nadniemeńskim po zdymisjonowaniu rtm. „Lecha” - Grabowski zostaje wydelegowany z całym podległym mu plutonem do formującego się VIII bat. „Bohdanka”, którym dowodził por. /kpt. „Yastrzębiec” - Teodor Mossakowski (polecił w nocy z 8 na 9 czerwca 1944r. w miasteczku Hsielub podczas walki z Niemcami)

Delegowanie plutonu Grabowskiego związane było z wzmocnieniem siły uderzeniowej VIII bat. „Bohdanka”. Bierze udział z podległym mu plutonem razem z VIII bat. w ataku na bunkry niemieckie w Brzoźwie n / Niemnem (1-3 maja 1944r.)

W dniu 18 maja 1944r. w akcji oczyszczającej drogę do Hsielubia ~~od czerwonej partyzantki~~, równoległe do torzejskiej tej walki

II kompanii IV bat, dowodzonej przez ppor. „Lotnika” we wsi Olchówka, ^{z partyzantką sowiecką} - jako dowódca strażnicy przedniej I kompanii IV bat, rozbił kilkunasto osobowy Oddział czerwonej partyzantki na drodze prowadzącej do Olchówki. Na przełomie maja i czerwca 1944r. na wniosek por.

„Regnara” zostaje awansowany przez dowódcę Zgrupowania Nadniemeńskiego mjr. „Kotwicze” do stopnia sierżanta podchorążego z równoległym zatwierdzonym wnioskiem przez mjr. „Kotwicze” do Komendy Okręgu „Nów” ~~o~~ o awansowanie przez Komendę Główną AK w Warszawie do stopnia pporucznika i nadanie odznaczenia Krzyżem Wojskowym.

W dniu 2 lipca 1944r. bierze udział w walce z niemiecką kolumną wozów pancernych na szosie Lida - Grodno.

W dniu 5 lipca 1944. z podległym mu plutonem rozbiła Niemców i zmusiła do ucieczki z majątku Zyrmuny. Zdobyła dwie karabiny maszynowe, cztery granatniki, aperaturę medyczną (aparaty rentgeny) oraz dwie skrzynie medykamentów. W ramach akcji Ostra Brama, pomiędzy 9-12 lipca 1944. na szlaku lesnym za Bieniekoniemi, bierze udział w walce z kolumną czotgów niemieckich. Akcją dowodził por. "Szerbicz" - który przejął od por. "Rejzner" IV bat. Z podległym mu plutonem zostaje i rozbraja 50 osobowy Oddział "Wietowców" w lesie za Bieniekoniemi. W dniu 17 lipca 1944. był w kolumnie dowodzonej przez por./kpt. "Hatrak" - Franciszka Cieplika. Nastąpiło rozbrojenie żołnierzy AK przez wojska sowieckie. Z części podległego mu plutonu z bronią w rękach przedarli się przez kordony okrążającego pierścienia wojskami sowieckimi, dotarli do okolic Skierejek i Poddubia. Tam zostali z Oddziałem dowodzonym przez mjr. "Kotwicz". Po trzech dniach pobytu w "Kotwicze" udał się razem z ppor. "Pazurkiewiczem" do Bieniekoniemi i dotarł do retek batalionu IV, w którym przebywał por. "Rejzner". W Oddziale por. "Rejzner" prowadził walkę obronną przeciwko wojskom sowieckim od 5 sierpnia 1944. do dnia 29 października 1944. W potowie października 1944. na czele podległego plutonu stoczył walkę w okolicach Bielicy z wojskami sowieckimi. Walka ta została udokumentowana na prośbie gen. Okulickiego - "Niedźwiedka" w Moskwie w 1945r.

(źródło: Komitet Ludowej Sprawiedliwości ZSRR, Sprawozdanie sądowe w sprawie organizatorów, kierowników i uczestników polskiego podziemia w zapleczu Armii Czerwonej na terytorium Polski, Litwy oraz obszarów zachodnich Białorusi i Ukrainy, rozpatrzone przez Kolegium Wojskowego Sądu Najwyższego ZSRR - 18,21 czerwca 1945r. w Moskwie)

W dniu 29 października 1944. w okolicach wsi Nowosiółki razem z 10 osobowym patroliem wpadł w zasadzkę, zastawioną przez wojska sowieckie. Został ranny w przegub prawej stopy. Dzięki pomocy kpr. "Szerbicz" - Stanisława Paszkowskiego wydostał się z silnego pola ostrzału. W walce tej poległ kpr. "Oleś" - Aleksander Troniewski oraz ciężko ranny ppor. "Mewa" - Władzimir Citoricki ^{został} wzięty do niewoli przez krasnoarmiejców. Przez trzy tygodnie przebywał na melinie w okolicach Żołudka. W dniu 8 grudnia 1944. - 30 osobowy Oddział por. "Rejzner" koto wsi Niecieczy

został okrojony wielkimi siłami wojsk sowieckich i dotychczas
rozbity. Między innymi poległ: por. „Rajner”, jego brat kapral
podchorąży „Dziewice” - Leon Zejgankowski, chorąży „Ojciec” - Stanisław
Tobota, kapr. „Muche” - Antoni Brylewski, sierżanci „Budda” (Ugier)
i „Szabla”. Do połowy maja 1945r. razem z por. „Miedzianka”
przebiegli w okolicach Bieńkowiec, Krupowo i Bastuny pracę konspiracyjną
w ramach akcji „Rada Obrony Ziemi Wschodnich” polecającą na
doreczenie fikcyjnych wiz repatriacyjnych osobom najbardziej zagrożonym
i rennym żołnierzom, zapewnieniu ich w drodze materialne oraz
przebiegnięciu akcji agitacyjnej wśród osób niezafrozonych o wytrwanie
w nie opuszczenie Kresów Wschodnich. W tym samym czasie żądano
się nadzieję, że zaraz po zakończeniu wojny odbędzie się plebiscyt,
którym przesądzi o przynależności tych ziem do matczynej Rzeczypospo-
litej. W połowie maja 1945r. z powodu wielkiego zagrożenia przez
AKW D ewakuuje się z pomocą fikcyjnej wizy repatriacyjnej do PRD.
Od czerwca 1945 do czerwca 1946r. był aktywnym członkiem
w tajnej organizacji „KIN” (Kobalność i Niezawisłość). W dniu 26
czerwca 1946r. został aresztowany przez Urząd Bezpieczeństwa
w Nowym Mieście Lubuskim podczas próby nawiązania kontaktu
konspiracyjnego. Wyrokiem Rejonowego Sądu Wojskowego w Bydgoszczy
skazany ~~został~~ na mocy art. 86, par. 2 (usiłowanie obalenia
przemocą ustroju PRD) na osiem lat więzienia. W 1947 na podstawie
~~nowej~~ amnestii karę więzienia zmniejszono do czterech lat.
Więziony był we Klonkach. Po trzech miesiącach od momentu
zwolnienia z więzienia we Klonkach, w dniu 2 października 1950r.
został postrelony w Miastku przez ~~funkcyjnisię~~ ^{funkcjonariusza} Urzędu
Bezpieczeństwa. Był to ukartowany zamach na życie. Kula
współziła w lewy policzek i wyszła z tyłu szyi. Zamachowiec
zbiegł z miejsca wypadku. Dzięki przypadkowym przechodniom
został przewieziony do szpitala w Stupsku, w którym leczony
był od 2. X - 21. X. 1950r. Na podstawie przesłanego wniosku
w ^{czerwcu} 1949r. przez Komendę Okręgu AK „Naj” do Komendy Główniej
AK w Warszawie, dopiero w 1949r. władzom ^{podano} wojskowym został
potwierdzony stopień porucznika oraz odznaczenie Krzyżem
Kolejniczym, Brązowym Krzyżem Zasługi z Mieczami oraz dwukrotnie
Medalem Wojska i Krzyżem Armii Krajowej.

Udokumentowanie

1. Krzyż Halcznych. Legitymacja nr. 36286 wydana przez Ministerstwo Obrony Narodowej w Londynie. Nadanie ogłoszone w dzienniku personalnym nr. 4 MON z dn. 11 września 1948r.
2. Brązowy Krzyż Zasługi z Mieczami. Legitymacja nr. 36538 wydana przez Ministerstwo Obrony Narodowej w Londynie. Nadanie ogłoszone w dzienniku personalnym nr. 3 MON z dn. 15 sierpnia 1948r.
3. Medal Wojska po raz 1 i 2. Legitymacja nr. 35230 wydana przez Ministerstwo Obrony Narodowej w Londynie. Nadanie ogłoszone na podstawie zarządzenia szefa Sztabu Głównego z dnia 1 lipca 1948r.
4. Krzyż Armii Krajowej. Legitymacja nr. 32685.
5. Kyciąż z akt personalnych - zaświadczenie weryfikacyjne nr. 10823 Kota byłych Żołnierzy AK w Londynie. ~~stopień wojskowy: podporucznik AK Władysław Grabowski~~, stopień wojskowy: podporucznik, pseudonim: "Zyd" - "Haldemer". Przydział Okręg AK Nowogródek. Przebieg służby: wrzesień 1942 - lipiec 1944. Ukończył Kurs Podchorążówki. Brał udział w walkach w akcji "Burza" w 77 pp AK. Halczył z Wehrmachtem i Litwinami. Udział w walkach o uwolnienie Wilna.
6. Zaświadczenie z Sądu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 25.I.1991r. nr. R/613/46. Na podstawie wyroku Wojewódzkiego Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dn. 10.X.1946r. ^{Władysław Grabowski} ~~zatrzymany na~~ ~~osiem~~ lat więzienia wg. art. 86, par. 2 KKWP. Na mocy amnestii z 1947r. kara została zmniejszona do czterech lat więzienia. Wyrok odsiedyniał od 24.VI.1946 do 24.VI.1950r. Więziony z przyczyn politycznych.
7. Zaświadczenie z dn. 6 kwietnia 1991r. nr. II/Ko 12/31. Prokurator Wojewódzki w Koszalinie. Nr. repertorium 49/50. Postrzelenie przez funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Miastku w dniu 2.X.1950r. ob. Władysława Grabowskiego.